

Duehøg *Accipiter gentilis*

Northern goshawk

Duehøgen er udbredt på hele den nordlige halvkugle fra Spanien og Frankrig østpå gennem hele Europa og Rusland til Stillehavet og Nordamerika. De største europæiske bestand findes i Rusland og Tyskland. I Danmark yngler duehøgen spredt over hele landet, primært i større skove. Den danske bestand voksede både i antal og udbredelse mellem de to atlasundersøgelser i 1971-74 og 1993-96. I 1998 blev den estimeret til omkring 700 ynglepar (Jørgensen 1998). I de fleste bestande er fuglene standfugle, men andelen, der tilbagelægger større afstande, stiger mod nord.

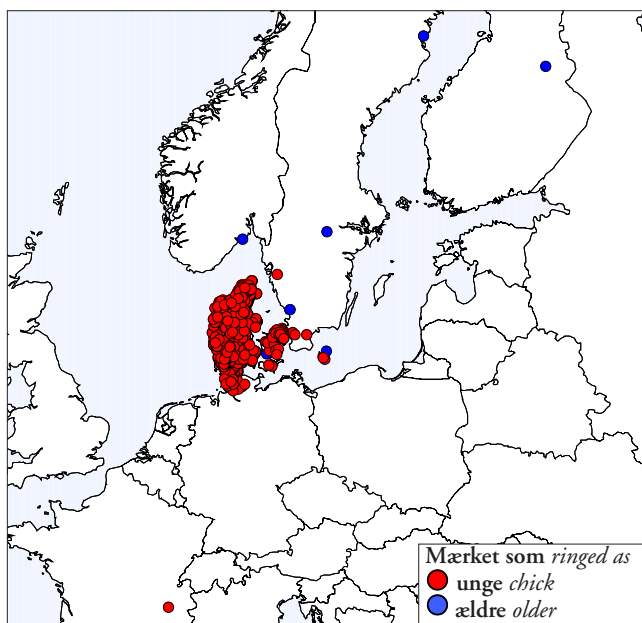

Fig. 1. Samtlige genfund af duehøg ringmærket i Danmark (n=1.073). All recoveries of northern goshawk ringed in Denmark (n=1.073).

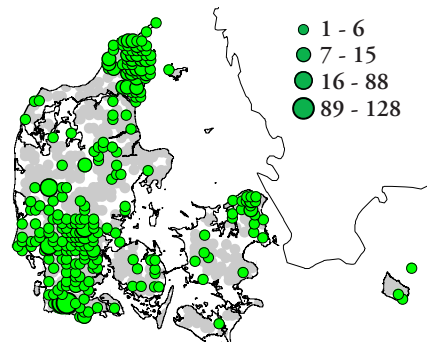

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, og artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing site for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev de første duehøge ringmærket i 1906. I alt er mærket 8.331 fugle af hhv. H.C.C. Mortensen (13), Dansk Ornithologisk Central (167), Odense Ringmærkestation (5), Vildtbiologisk Station Kalø (58) og Zoologisk Museum (8.088). Langt hovedparten er mærket siden 1975 (fig. 4), flest i 1980 (393).

I alt 1.042 af de mærkede duehøge er genmeldt, hvilket svarer til en genmeldingsandel på 13%. En stor del af de genmeldte fugle stammer fra områderne, hvor enkelte ringmærkere eller grupper har speciali-

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 8.331

Genmeldinger *Recoveries*

Antal genmeldinger *No. of recoveries* 1.073

-heraf uden for Danmark *Recovered abroad* 63 (6%)

Antal fugle *No. of individuals* 1.042

-heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 1.003 (96%)

Genmeldingsandel *Proportion recovered* 13%

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 85

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer *Extremes*

Højeste alder *Oldest bird* 18 år 6 mdr.

Længste afstand *Longest dist.* Finland *Finland* 1.354 km

Nordligst *Northernmost* Sverige *Sweden* (64° 57'N)

Sydligst *Southernmost* Frankrig *France* (45° 15'N)

Østligst *Easternmost* Finland *Finland* (28° 45'E)

Vestligst *Westernmost* Frankrig *France* (05° 25'E)

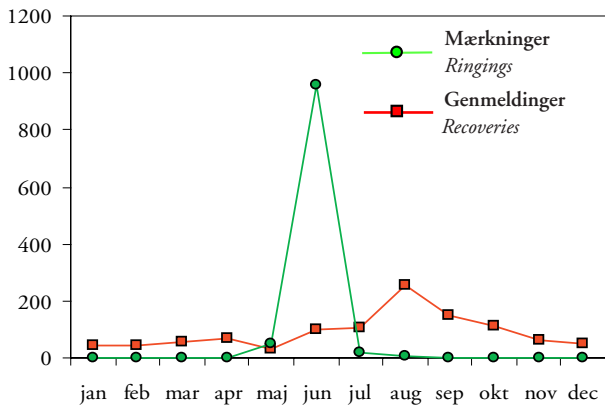

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af duehøg. Month of ringing and recovery for recovered northern goshawks.

seret sig i duehøgemærkning, f.eks i Vendsyssel, det sydlige Jylland og Nordsjælland (fig. 2). Hele 96 % af de genmeldte fugle er mærket som redeunger, flest i juni (fig. 3), og dermed tilhører langt de fleste af de mærkede fugle den danske bestand. I bearbejdningen indgår desuden 85 duehøge, mærket i udlandet og genmeldt i Danmark.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. De danske duehøge er udpræget standfugle. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundslokalitet for fugle, der er ringmærket som redeunger, er blot 38 km (0-1.185 km, n=901). Fuglen, der tilbagelagde den længste afstand, blev ringmærket ved Ansager syd for Grindsted, og genfundet i det sydøstlige Frankrig i sin første vinter. Dette er meget atypisk for de danske duehøge, som sjældent forlader den landsdel, de er udklækket i. Hele 69 % af de genmeldte duehøge er fundet mindre end 40 km fra mærkningsstedet, og kun 7 % er fundet mere end 100 km væk. I fuglenes første vinterperiode (november-januar) er duehøgene i gennemsnit fundet 57 km fra mærkningslokaliteten (0-1.185 km, n=71), og i senere vinterperioder 40 km (0-158 km, n=54). Bortset fra det atypiske genfund i Frankrig er længste afstand 196 km.

De fleste duehøge yngler første gang i en alder af 2-3 år (Cramp & Simmons 1980), og genmeldingerne viser, at fuglene ofte slår sig ned som ynglefugle i samme område, som de er opvokset i. Den gennemsnitlige afstand til klækningslokaliteten for fugle fundet i maj-juli er således 41 km (0-150 km, n=33) for etårige fugle, 37 km (0-166 km, n=28) for toårige og 37 km (0-211 km, n=65) for treårige eller ældre.

De tre regioner med flest mærkninger, Vendsyssel, det sydlige Jylland, og Nordsjælland (fig. 2), vil i det følgende blive gennemgået hver for sig.

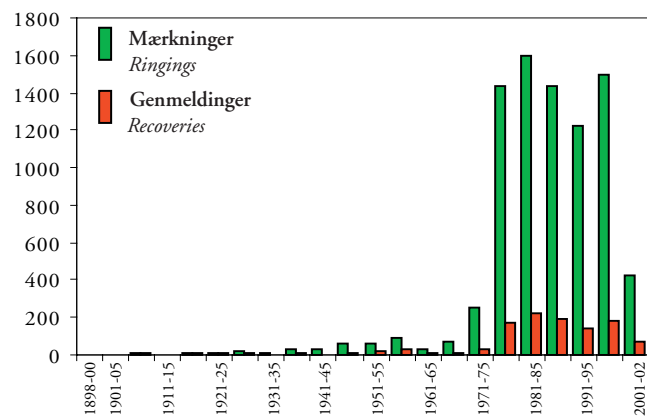

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for duehøg ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of northern goshawk ringed in Denmark.

For duehøge udklækket i Vendsyssel er den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundslokalitet 29 km (0-191 km, n=305). 81 % af de ringmærkede fugle er fundet mindre end 40 km fra mærkningsstedet og 7 % fundet mere end 100 km væk (fig. 5A). En er genfundet i det vestlige Sverige, og dette er den eneste duehøg fra regionen, som er fundet i udlandet. Kun 34 (11 %) er fundet syd for Limfjorden, den sydligste ved Vejle Fjord, hvilket også er den længste tilbagelagte afstand for en duehøg fra Vendsyssel (191 km). Fuglene har ingen foretrukket spredningsretning, men hovedparten af dem, der har tilbagelagt mere end 40 km, er fløjet i sydsydvestlig retning (fig. 5A). Dette er selvfølgelig ikke så underligt, når man tager Vendsyssels geografiske placering i betragtning. Duehøgene udfører den første spredning bort fra yngleområdet i en alder af 2-3 måneder - dvs. i slutningen af juli og i august (Nielsen & Drachmann 1999). I denne periode er den gennemsnitlige afstand til udklækningslokaliteten 18 km (0-107 km, n=53). Hovedparten etablerer sig som ynglefugle i nærheden af, hvor de blev klækket, og i gennemsnit 18 km derfra (Drachmann & Tøttrup 2002). Fangst af voksne ynglefugle i Vendsyssel i 1999 og 2001 afslørede dog, at halvdelen af de voksne ynglefugle kan være immigranter fra andre landsdele (Drachmann & Tøttrup 2002).

I det sydlige Jylland er den gennemsnitlige tilbagelagte afstand for fugle mærket som redeunger lidt større, nemlig 48 km (0-1.185 km, n=381). Her er 56 % af fuglene fundet mindre end 40 km fra mærkningsstedet, og 9 % er fundet mere end 100 km væk. I løbet duehøgenes første spredning i juli-august er den gennemsnitlige afstand 41 km (0-205 km, n=64). Blandt de fugle, der har bevæget sig mere end 40 km, er flest fundet nordøst for mærkningslokaliteten (fig. 5B) (se også Storgaard & Birkholm-Clausen 1981). En

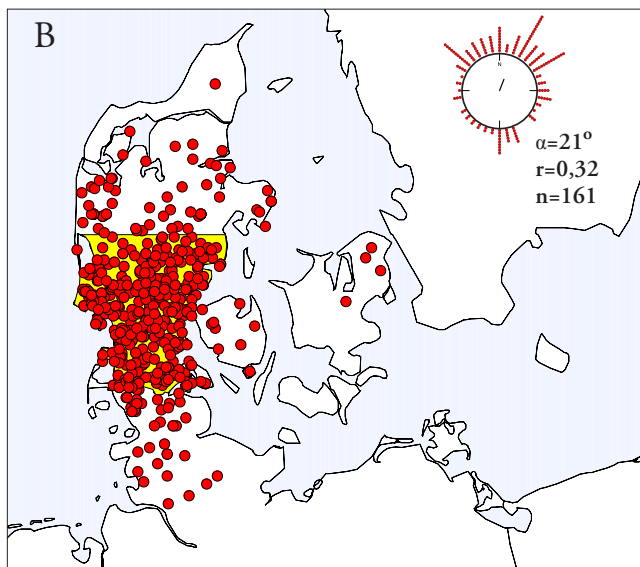
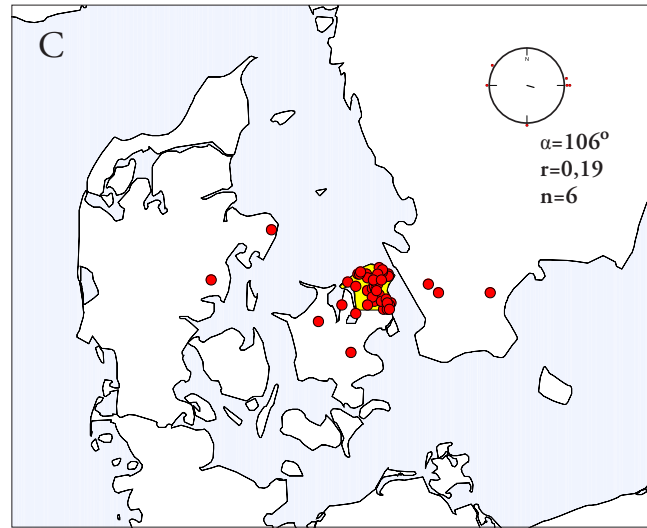
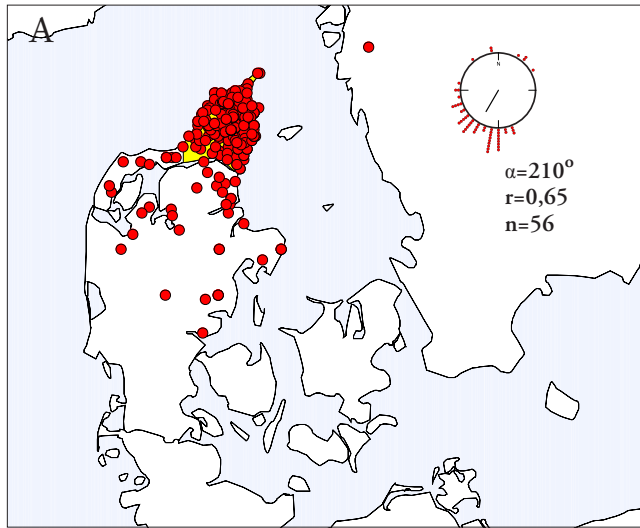

Fig. 5. Genfundlokaliteter for duehøg ringmærket som redeunger i hhv. A) Vendsyssel, B) det sydlige Jylland og C) Nordsjælland. På kort B er et genfund i Frankrig udeladt. For hver region er spredningsretningen for fugle genfundet mere end 40 km fra mærkningslokaliteten afbilledet i et cirkeldiagram. Mærkningsområdet er markeret med gult. Recoveries of northern goshawk ringed as chicks in A) northern Jutland, B) southern Jutland and C) northern Sealand. A recovery in France is excluded from map B. The dispersal direction for birds recovered more than 40 km from ringing sites is shown for each region.

enkelt er fundet nord for Limfjorden, 19 på Fyn, fire på Sjælland og 49 i Slesvig-Holsten (fig. 5B). De fleste fund i Slesvig-Holsten er af fugle ringmærket i det sydligste Jylland.

Blandt de nordsjællandske duehøge er den gennemsnitlige tilbagelagte afstand 23 km (0-137 km, n=51), og 88 % er fundet mindre end 40 km fra mærkningsstedet. Kun to fugle er fundet mere end 100 km fra mærkningslokaliteten, en i Østjylland og en i Skåne (fig. 5C). I den første spredning fra udklækningslokaliteten er den gennemsnitlige afstand 8 km (0-12 km, n=5).

Træk- og vintergæster. Danmark gæstes i træk- og vinterperioden af duehøge fra ynglebestandene i Norge, Sverige, Finland og Tyskland (fig. 6).

I alt 7 ringmærkede norske duehøge er fundet i Danmark, den nordligste fra området omkring Trondheim. Fuglene var alle ungfugle i første leveår. Den tidligste blev fundet i Danmark 16. oktober, mens

resten er fra vinter- og forårsperioden. Størstedelen af de norske duehøge er standfugle, og fra udlandet er flest rapportert fra Sverige (Bakken m.fl. 2003).

Fra Sverige er 35 ringmærkede duehøge genfundet i Danmark. De fleste er mærket som ungfugle i Skåne om efteråret og genfundet i Danmark i den følgende vinter og forår (1. oktober - 26. marts). Fuglene er fundet på Sjælland (35), på Bornholm (1), Falster (1), og i Jylland (1). Fire af de svenske duehøge var ringmærket som redeunger, tre i det nordlige Sverige og én i Mellemsverige (fig. 6). Tre blev fundet i første leveår (to i november og én i februar) og en i april i andet leveår. Størstedelen af de svenske duehøge overvintrer i Sverige, og ungfuglene overvintrer generelt længere væk end de voksne fugle (Fransson & Pettersson 2001).

Fra Finland er i alt 22 ringmærkede duehøge fundet i Danmark, heraf 17 mærket som redeunger. De fleste gæster fra Finland er ligeledes ungfugle i første leveår, skønt også enkelte ældre fugle er fundet i Danmark. Flest er fundet mellem 25. oktober og 15. april, men tre er fra maj-august. De finske duehøge er fundet på Bornholm (2), Sjælland (17), Fyn (1) og i Jylland (2).

På Sjælland er der i perioden november-januar ringmærket fem duehøge som senere er genfundet i hhv. Norge, Sverige (3) og Finland (fig. 1). Tre af disse fugle er mærket som ungfugle i første leveår.

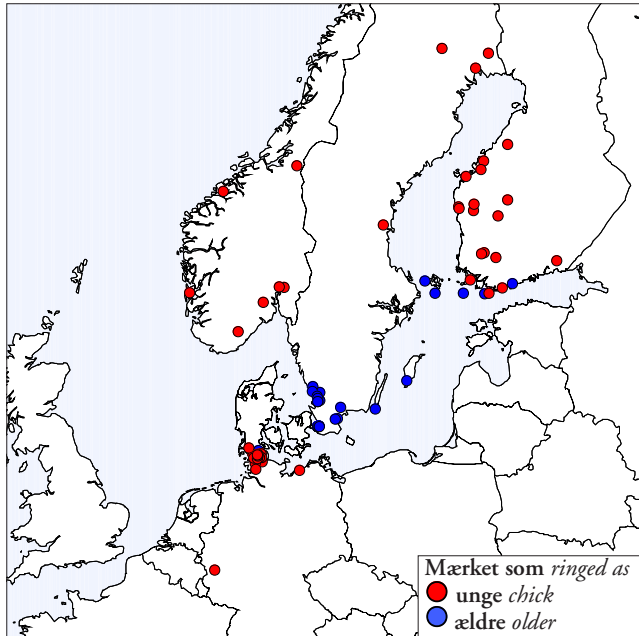

Fig. 6. Mærkningslokaliteter for duehøg ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=85). Ringing sites for northern goshawk ringed abroad and recovered in Denmark (n=85).

Fra Tyskland er i alt 21 ringmærkede duehøge fundet i Danmark, 20 mærket som redeunger og en mærket som ungfugl. 19 af dem stammer fra Slesvig-Holsten, og disse fugle er alle fundet i Jylland mod nord til omkring Skive. Fem nordtyske fugle er fundet i det sydlige Jylland i august-september i deres første efterår. På Sjælland er fundet to tysk-mærkede duehøge fra hhv. Mecklenburg-Vorpommern og Nordrhein-Westfalen.

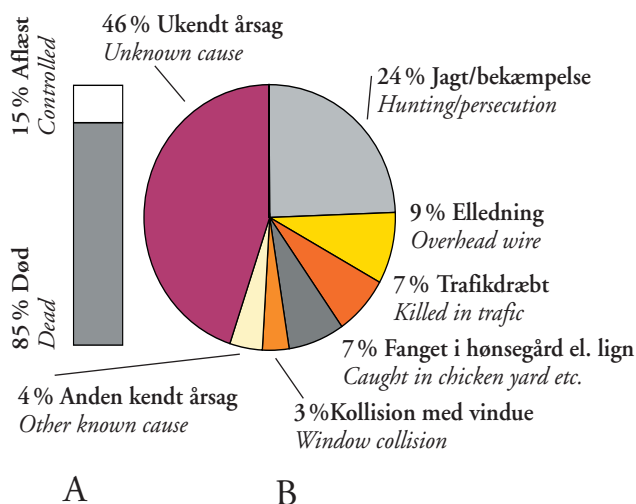

Fig. 7. A) Genmeldingsårsager (n=1.073) og B) dødsårsager (n=917) for duehøg ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=1.073) and B) cause of death (n=917) for northern goshawk ringed in Denmark.

Genmeldings- og dødsårsager

15 % af genmeldingerne drejer sig om aflæsninger af levende fugle (fig. 7A). Aflæsningerne er foretaget i Danmark (146), Tyskland (10) og Sverige (1).

Jagt/bekæmpelse er den største kendte dødsårsag (fig. 7B), og 96 % af de skudte fugle er indrapporteret fra Danmark. I Danmark er der skudt flest ringmærkede duehøge i juli-september. Dette falder sammen med tidspunktet hvor der er høj aktivitet ved fasanopdrættene (Noer & Secher 1990). Antallet af skudte duehøge faldt efter 1967, men steg igen efter 1977 (Noer & Secher 1990), og problemet med ulovlig bekæmpelse eksisterer stadig (Drachmann & Tøttrup 2002).

Blandt duehøge ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 65 % indrapporteret i deres første leveår (fig. 8). Af disse er flest omkommet i august-oktober, dvs. i perioden, hvor de skal begynde at klare sig selv. Efter første leveår er indrapporteringen mere jævnt fordelt over året. Andelen af fugle, der indrapporteres som døde i første leveår, er faldet i sidste halvdel af 1900-tallet (se også Jørgensen 1989). Før helårsfredningen i 1967 var 74 % af de genmeldte fugle ungfugle i første leveår, i 1970'erne var andelen 73 %, i 1980'erne 67 % og i perioden 1990-2002 53 %.

De fleste duehøge begynder at yngle som 2-3 årige (Cramp & Simmons 1980). Før 1979 var kun 11 % af de genmeldte fugle kønsmodne fugle (mindst 2 år),

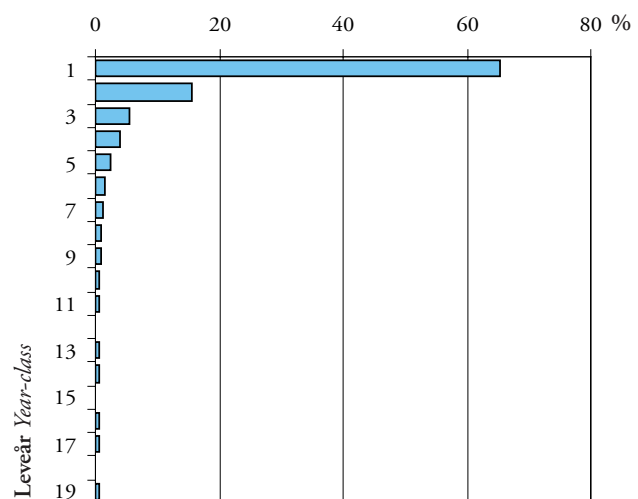

Fig. 8. Aldersfordeling af duehøg mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=613). Distribution on year-class of northern goshawk ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=613).

i perioden 1980-89 17% og i perioden 1990-2002 35%. Det kunne være et udtryk for, at en større andel af fuglene i nyere tid når kønsmoden alder end tidligere (se også Jørgensen 1989), men kan også skyldes, at det hovedsagelig er ungfugle, der er udsat for ulovlig bekæmpelse, og da disse ikke bliver rapporteret stiger andelen af ældre fugle automatisk (J. T. Nielsen pers. medd.).

Den længstlevende duehøg i det danske materiale blev 18 år og 6 mdr. Den blev mærket som redeunge ved Rødding i 1976 og aflivet i en hønsegård ved Ådum i december 1994. Den længstlevende duehøg i Europa blev 19 år og 9 mdr. (Staav 1998).

English summary

The goshawk breeds over most of Denmark, mainly in large forests. The breeding population has increased since the 1970s

and the population today is around 700 breeding pairs. The first goshawk was ringed in 1906, but the majority were ringed after 1975. Most of the recovered birds were ringed in northern Jutland, southern Jutland and northern Zealand. Ninety-six per cent were ringed as chicks. The Danish goshawks are residents and few leave the region where they were born. Sixty-nine per cent are found less than 40 km from the ringing site and only 7% are recovered more than 100 km away. In the first winter the mean distance to the ringing site is 57 km; in subsequent winters the distance is 40 km. Goshawks often settle to breed close to where they were born. Outside the breeding season goshawks from Norway, Sweden, Finland and Germany have been recovered in Denmark. Most of these were first-year birds recovered in autumn and winter.

The main cause of death is hunting. Most are shot in July–September.